

KÜLTÜR TARİHİ

KÜL102U

KISA ÖZET

1.ÜNİTE Evrensel Bir Kavram: Kültür; Yeni Bir Bilimsel Alan: Kültür Tarihi

EVRENSEL BİR KAVRAM: KÜLTÜR

Kültür sözcüğünün Latince de ekip ürün almak, üretmek anlamına gelen “**cultura**” sözcüğünden geldiğini ve birçok dünya dilinde aynı sözcüğün kullanıldığını duymuşsunuzdur.

Arapçada kullanılan ve Türkçemizde de rastladığımız “hars” sözcüğü de “toprağın işlenmesi” anlamına gelir. Yine Türkçede kullanılan “ekin” sözcüğü de “kültür” sözcüğüyle eşanımlıdır. Toprağı işleme, kültür olabileceği gibi, yemek hazırlama, ayin ya da oyun da kültürdür. Bilim adamları kültür kavramını tüm toplumsal grupları düzenleyen organik kuralları, düşünsel eğilimleri ve sanatları, gelenek, görenek, inanç ve adetleri, aletleri ve tüketim maddelerini, ahlaksal kuralları, insanların gerçekleştirdiği yetenek ve alışkanlıkları içine alan bütünsel bir olgu olarak tanımlarlar.

BİLİMLERİN ODAĞINDA KÜLTÜR

Günümüzde, insanın kökenini, evrimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bir bilim dalı olan Antropoloji bilimi bünyesinde, kültürün gelişimini etnolojik, dilbilimsel, sosyolojik, psikolojik ve psikanalitik analiz yöntemleriyle ele alan önemli bir bilim dalı vardır: Kültürel Antropoloji. Bu bilim dalı, kültür kuramlarını ve buna bağlı olarak kültürel evrim ve kültürel değişimleri incelemektedir. Kültürlerin yayılmasında ve etkileşiminde dilin önemi her zaman çarpıcı olmuştur. Kültür, dille ve diller arası alışveriş zenginliğiyle biçimlenir. Geçmişte, çoğu kez egemen baskın kültürlerin yani imparatorlukların-devletlerin dili yaygınlık kazanmıştır.

YERYÜZÜ KÜLTÜRLERİ VE UYGARLIKLARI

Bilindiği gibi Kültür Tarihinin yararlanabileceği yegâne alanlardan biri de tarih bilimidir. Tarih bilimi yeryüzü kültürleri ve uygarlıkları hakkında çok önemli veriler sunmaktadır. Tarih öncesi çağların ilki kabul edilen Paleolitik Çağ günümüzden yaklaşık iki buçuk milyon yıl ile iki yüz bin yılı kapsayan dönemdir. Neolitik Çağ ise M.Ö. 10.000-5.000 yıllarıdır. Kalkolitik Çağ M.Ö. 5.000-3.000 yıllarını içermektedir. Dünyanın en büyük uygarlıkları binlerce yıl devam eden gelişmeler sonunda gerçekleşmiştir. Bilimsel araştırmalar göstermektedir ki, bir kültür-uygarlığın oluşması için öncelikli olarak bir kentin varlığı, belli bir iş emek ve çabanın gerçekleştirilmesi, bir üretim olayına ulaşılması, bir yönetim sisteminin oluşturulması ön koşuldur.

Yeryüzü Kültürü ve Uygarlıklarının Egemenliği ve Yok Oluşları:

Tarih, kültürler arasındaki etkileşimlerin aynı zamanda şiddetli bir çatışma alanı oluştuğunu da gösterir. Söz konusu etkileşim, ne yazık ki facialar, savaşlar, kıyımlar sonrasında da devam etmiştir. Meşhur Truva Savaşı buna örnektir ve gelişmiş güçlü bir kent devleti bu savaş sonrası yıkım sürecine girmiştir. Yine Haçlı Seferleri ayrımcılığı, acıyı, yıkıntıyı beraberinde getirirken, Batı, Doğunun kültürünü kendi yakasına taşımıştır. Nasıl ki Büyük İskender döneminde Doğu ve Batının karşılıklı birbirini etkilediğini biliyorsak, Haçlı Seferleri döneminde de ve hatta bugün küreselleşme düzeninde de geniş çaplı etkilenmelerin olduğunu biliyoruz, bizzat buna tanık oluyoruz. Kentlerin güncel hayatına giren fast-food alışkanlığı, moda giyim tarzları bunun çarpıcı örneklerindedir.

KÜLTÜRÜN DİNAMİKLERİ: KÜLTÜREL GÖRECELİK VE KÜLTÜREL DEĞİŞİMLER

Kültürün insan hayatını düzenleyici bir değer olduğu tartışılmaz bir gerçekliktir. Ancak, kültürün siyasal ve ekonomik sistemlerle ilişkisi oldukça şaşırtıcıdır. Örneğin birçok toplumda, siyasal ve ekonomik erk, kültürü aynı zamanda denetlenmesi gereken bir sistemi olarak görmüş ve bu anlayışı pekiştirmişlerdir. (Eski Sovyet Cumhuriyetlerinde çok rastlanılan bir durumdu bu). Tarih, din kökenli rejimlerden totaliter sistemlere dek birçok rejimde kültürün baskı altında tutulmaya çalışıldığını göstermektedir. Bu da insanlar arasında eşitliğe dayanmayan ödüllendirmeyi, cezalandırmayı beraberinde getirmiş ve kültürün tarafsız gelişemeyebileceği tezini ortaya koymuştur. O halde politikalar da kültürü biçimlendirmektedir, kültürler de politikaları biçimlendirmektedir.

Kültürel Çatışmalar:

Bireylerin doğumundan ölümüne dek uzun vadede seyreden bu kültür etkisinin ne yön alacağına dair bir kural yoktur. Birey, kültürel durumları kendince yaşar, kendince yaşantılar oluşturur. Zaten, kültürel bir etkilenme sürecinde bir kültür öteki bir kültürün etkisiyle evrim ve değişim sürecine girerse bunu kültürlenme olarak adlandırıyoruz. Bununla birlikte, farklı kültürlerin varlığını kabul etmek, kültürel çeşitliliği olumlu karşılamak, yazık ki her zaman istenildiği biçimde cereyan etmemektedir. Farklı kültürlerle saygı gösterme çok kolay olmamaktadır. Bir topluluğun ya da bireyin kendi kültürünün değerlerini yüce ve tek kabul ederek farklı kültürleri kendi değer sistemiyle yargılaması olarak adlandırılır.

BİLİMSEL BİR İNCELEME ALANI OLARAK KÜLTÜR TARİHİ

Kültür tarihi çalışmaları ya da kültür incelemeleri geçmişte oldukça yaygın olmasına rağmen kültür tarihinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkışı ve yükselişi 70'li yıllardan itibaren olmuştur. Yeni bir bilim dalı olduğu için, az sonra değineceğimiz, araştırma alanı olarak çeşitlilikler arz etmektedir. Yukarıda değindiğimiz kültürün evrensel özelliklerinden, yeryüzü kültürlerinin bir dönem egemen oluşu ve sonra yitip gitmesinden, kültür etkileşimi ve çatışmalarından yola çıkarak bir kültür tarihinin konusu ne olmalıdır sorusunu sorarsak, öncelikle düşüncelerin evrimini (benimsenen düşünce ve inançlar, olayları durumları anlama gücü, anlayabilme yeteneği) konu edinen çalışmalardan yararlandığını görüyoruz. Görüldüğü gibi, kültür tarihi genel tarih anlayışından farklı bir yöntemi benimsemiştir.

Bu da onun diğer bilim dallarıyla özel bir ilişki kurmasına neden olmuştur. Bu bilimlerin başında, elbette önce tarih gelmektedir. Ama kültür tarihi olayları tarih vererek kronolojik bir sıra izlemeyeceğine göre, doğrudan başta antropoloji ve sosyoloji olmak üzere coğrafya, psikoloji gibi bilim dallarıyla kurduğu yakın ilişki önem kazanmaktadır. Kültür tarihçisi Peter Burke'nin saptaması da anlamlıdır. Burke, 1960'lı yıllardan 1990'lı yıllara doğru, kültürel incelemelere karşı belirgin bir ilgi artışı olduğunu belirtir. Bunun nedeni kültür teriminin çoğul olarak ve gitgide genişleyen bir anlamda kullanılması ve buna paralel olarak kültürel incelemelerin çeşitlilik göstermesidir. 1990'larda, "girişim kültürü", "aşk kültürü", "protesto kültürü", "nezaket kültürü" gibi konularda kitaplar yayınlanmıştır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/kultur-tarihi-kul102u?search=k%C3%BCI102u>

2.ÜNİTE İlk Çağlar, İlk Kültürler

TARİH ÖNCESİ DÖNEM

İlk insanın ne zaman, nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığı halen tartışılmaktadır. Düşünen insan, var olduğu dönemden itibaren diğer canlılardan ayrılmaktadır. İnsan sosyal olan ve alet yapabilen tek canlıdır; doğadaki en güçsüz varlıklardan olmasına karşın yaşadığı sürece bir kültür oluşturmaya ve vahşi doğaya hükmetmeye muktedirdir. İlk insanlar paleolitik (eski taş) dönemde avcı ve toplayıcı olarak yaşamışlardır. Belki asalak bir yaşam süren insanlar sığınmak için mağaraları veya kaya sığınaklarını kullanmışlardır. Avlanmak ve yaşamlarını kolaylaştırmak için aletler üretmeye başlamışlardır. Vahşi bir yaşam sürseler de, klanlar halinde yaşamışlar, ölülerini düzenli şekilde gömmüşler, hatta ölülerinin üzerlerine yaşamı simgeleyen kırmızı boya serpererek, belki ikinci bir yaşamı düşünmekte olduklarını anlatmaya çalışmışlardır. Bu dönemdeki *önemli keşiflerden birisi ateşi bulmaları* olarak değerlendirilmektedir.

MEZOPOTAMYA: İLK YAZI, İLK ŞEHİR DEVLETLERİ

Erken gelişmiş kültürler Mezopotamya'da (Dicle ve Fırat arası) görülmeye başlanır. Kentsel oluşum uzun zaman devam etmiş, şehircilik alanında ileri adımlar atılmaya başlanarak büyük şehirler kurulmuştur. Mimarlık gelişmiş, taş ve tuğla kullanılarak daha sağlam yapılar inşa edilmiştir. Tunç çağlarında yazı keşfedilmiştir. Yazı büyük bir olasılıkla resimden geliştirilmiş olmalıdır. İlk yazılar halen okunamasa da, Mezopotamya çivi yazısı ve Mısır Hiyeroglif yazısı günümüzde bu kültürleri anlamak için kullandığımız en iyi anahtardır. *Yazının keşfi* insanlık kültür tarihi için çok ileri bir adımdır.

Sümerler:

Mezopotamya'ya kuzeyden gelmiş olmalıydılar. Sümerlerde şehrin merkezini tapınak oluşturmaktaydı. Her şeyin sahibi tanrı ve onun adına kenti yöneten rahipti. Rahip, tanrı adına her şeyi tapınakta toplar, kentte yaşayanlar da tanrı için çalışırlardı. Sümerlerin yüksek kültürü iki nehir arasında kalmıştır. Şehirlerini geliştirmek için su kanalları inşa etmişlerdir. Sümerler çivi yazısını kullanmışlardır. Dillerinin paralelleri bulmak mümkün değildir. Yazılı belgeler genelde ekonomik konuları içermektedir. Yazılı belgeler içerisinde mitolojik anlatımlar, bilgelik içeren metinler ve özellikle *Gilgamiş Destanı* Sümerlerin bize bıraktıkları kültürel eserlerdir.

Babiller:

Babiller küçük krallıkları yeniden bir araya getirerek Mezopotamya'da yeni bir birlik oluşturmuşlardır. Kral Hammurabi Kanunları yazılı olarak kayda alınmış ilk devlet yasalarıdır. Hammurabi, fatih, diplomat ve yasa koyucudur. Kanunlar, 2 m. yüksekliğindeki diorit taş üzerine yazılmış olup Elam başkenti Susa'da 1902'de ele geçmiştir. Yazıdaki 200. paragrafta suçun, kısas kanunuyla cezalandırılacağı belirtilir. Bu kural, Roma'da Talion kuralı (ius talionis) olarak karşımıza çıkar. 282. paragrafta kişi hak ve mülkiyetlerinin korunacağı belirtilmektedir.